

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж1 4299/23
12.4.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Гордане Тошић, председника већа, Љиљане Милосављевић и Милице Аксентијевић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Вук Вуковић, адвокат из Београда, ул. Нова бр.109, против туженог Византолошки институт Српске академије наука и уметности Београд, са седиштем у Београду, ул.Кнез Михаилова бр.35, чији је пуномоћник Мирјана Ковачевић, адвокат из Београда, ул.Београдска бр.33, ради поништаја решења и враћања на рад, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П1 917/22 од 28.2.2023. године, у седници већа одржаној дана 12.4.2024.године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П1 917/22 од 28.2.2023. године.

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосновани захтеви тужиоца и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 917/22 од 28.2.2023. године године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се поништи као незаконито решење о отказу уговора о раду бр.255/2017 од 26.10.2017.године, којим тужиоцу даном достављања решења престаје радни однос код туженог отказом уговора о раду бр. 195 од 1.10.2007.године и то због повреде радне обавезе услед несавесног и немарног извршавања радних обавеза. Ставом другим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужени обавезе да тужиоца врати на рад. Ставом трећим изреке обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у укупном износу од 188.250,00 динара.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на жалбу тужиоца.

Испитујући правилност и законитост ожалбене пресуде, у границама овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 72/11...18/20), Апелациони суд у Београду је закључио да је жалба тужиоца неоснована.

У поступку доношења ожалбене пресуде, нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности, нити друге битне повреде одредаба парничног поступка, на које се указује у жалби.

Према чињеничном стању, утврђеном у првостепеном поступку, тужилац је засновао радни однос код туженог на основу уговора о раду бр. 195 од 1.10.2007. године на пословима истраживача приправника. Одлуком научног већа туженог од 9.12.2010. године тужилац је изабран у звање истраживач сарадник почев од 1.1.2011. године, а затим реизабран у исто звање одлуком научног већа туженог од 14.5.2014. године. Тужени је тужиоцу 10.10.2017. године упутио упозорење о постојању разлога за отказ уговора о раду због повреде радне обавезе утврђене чланом 179 став 2 тачка 1 Закона о раду - несавесно и немарно извршавање радних обавеза. Тужени је решењем бр. 255/2017 од 26.10.2017. године тужиоцу отказао уговор о раду због повреде радне обавезе утврђене чланом 179 став 2 тачка 1 Закона о раду – несавесног и немарног извршавања радних обавеза. Из образложења произилази да је овде тужилац засновао радни однос код туженог уговором о раду бр.195 од 01.10.2007.године. Одлуком Научног већа Института (бр.243 од 9.12.2010.године) изабран је у звање истраживача сарадника почев од 01.01.2011.године, а затим је Одлуком Научног већа бр.64/1/2014 од 14.05.2014.године и реизабран у исто звање. У складу с тадашњим прописима звање истраживача сарадника трајало је 3 године, уз могућност једног реизбора на још један трогодишњи период (члана 86 став 4 Закон о научноистраживачкој делатности из 2010.године). У складу с чланом 94 Закон о научноистраживачкој делатности тужиоцу је стаж мировао у периоду од 01.02.2017.године до 30.04.2017.године због студијског боравка. Звање истраживача сарадника је тако тужиоцу истекло 14.08.2017.године. Обавеза истраживача сарадника утврђена чланом 70 став 4 Закона о научноистраживачкој делатности из 2010.године (по чијим одредбама је запослени изабран односно реизабран у поменуто звање) је да у року од 6 година заврши докторске академске студије и да објављује научне радове. Ова обавеза утврђена је због чињенице да након истека шестогодишњег периода истраживач сарадник више нема могућност реизбора у исто звање већ мора стећи више звање – научни сарадник, а како би био покренут поступка избора у више звање запослени мора имати назив доктора наука и имати објављене одговарајуће научне радове и истраживачке резултате, како то предвиђа члан 70 став 5 Закон о научноистраживачкој делатности из 2010.године. Ако су испуњени поменути услови 6 месеци пре истека периода на ком је биран у звање истраживач или организација у којој је запослен покрећу поступак за стицање вишег звања. Тужилац није испунио обавезу утврђену Законом о научноистраживачкој делатности да у периоду од 6 година заврши докторске академске студије, због чега није могао бити ни покренут поступак за избор у више звање, нити је запослени имао могућност новог реизбора јер то прописи не дозвољавају. Директор туженог више пута је упозоравао запосленог на његову дужност да оконча докторске студије, упућивао га на консултације са професорком која би му могла помоћи у изради докторске тезе подсећајући га на последице које ће наступити уколико у законским роковима не изврши своје обавезе. Претходно је био неуспешан покушај директора института као ментора да докторат буде завршен директно на универзитету, јер тужилац није уложио стварни напор у овом покушају, а касније није показивао реално интересовање да

докторат приведе крају што је резултирало истеком звања и немогућношћу благовременог стицања вишег звања. Последица истека звања које је тужилац имао је и престанак даљег финансирања његовог рада од стране надлежног министарства на пројекту на ком је ангажован. Ова последица запосленом је несумњиво била позната будући да је уговором о раду са запосленим и општим актима (Правилником о раду) туженог предвиђено да се основна зарада запосленог утврђује према уговору који тужени закључује с министарством надлежним за послове науке Републике Србије ради реализације пројекта и према актима института. Тако је Анексом 8 утврђена и зарада тужиоца за период 1.7.2017.године до 31.12.2017.године. Међутим, Министарство просвете науке и технолошког развоја дописом бр.451-03-930/2017-14/2 обавестило је институт да је “на име августовске надокнаде обрачунало половину суме за истраживача тужиоца због датума истека звања. Почев од 1.9.2017.године министарство ће прекинути финансирање именованог истраживача на појекту Министарства “ЕВ.бр.177032”. Обавеза свих запослених, утврђена Законом о раду јесте да се образују, стручно оспособљавају и усавршавају за рад а за запослене у научноистраживачкој делатности ово не само да је најважнија радна обавеза већ и услов за рад. Како је тужилац својим нечињењем показао немарност у погледу даљег напредовања, усавршавања али и несавесност у извршавању радних обавеза (јер су самим ускраћивањем средстава за финансирање запосленог умањења и средства за научноистраживачки рад туженог), даљи рад тужиоца код туженог није могућ. Осим тога Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места туженог није предвиђено ниједно одговарајуће место на које би запослени могао да буде распоређен без научног односно истраживачког звања. Послодавац је стога у складу са чланом 180 Закона о раду 13.10.2017.године у просторијама туженог уручио запосленом упозорење о постојању разлога за отказ уговора о раду и оставио му рок од 8 дана да достави одговор и изјасни се на наводе из упозорења. Тужилац се изјаснио на наводе из упозорења и између осталог навео да се чињенично правно у упозорењу не наводи ниједан доказ до ког је послодавац дошао а на који би се запослени могао изјаснити, да се уместо тога као основ упозорења износе субјективне и паушалне оцене које потпуно оспорава као неосноване, да ни у једном делу упозорења није могуће утврдити којим радњама, као и када и на који начин је учињена повреда радне обавезе односно да је несавесно и немарно обављао радне задатке, да су нетачни наводи из упозорења у вези са покушајима “директора Института као ментора да докторат буде завршен директно на Универзитету”, да сматра да је онемогућен да се на овакве паушалне наводе изјасни и слично. Послодавац је размотрио и узео у обзир све наводе запосленог из изјашњења и оценио да су исти неосновани. Из упозорења се недвосмислено може утврдити да се повреда радне обавезе запосленог састоји у нечињењу – пропуштању да се стручно усавршава и законском року оконча докторске студије односно да стекне звање доктора наука и тиме испуни неопходан услов за стицање вишег научног звања и даљи рад у Институту. Само пропуштање шестогодишњег рока доказ је континуиране немарности запосленог, а коначна потврда немарности али и несавесност је губитак звања потврђен дописом министарства и укидање средстава за финансирање рада запосленог чиме су и Институту умањена средства за научни рад. Имајући у виду наведено закључено је да су се стекли услови за отказ уговора о раду због повреде радне обавеза из члана 179 став 2 тачка 1 Закона о раду. Даље, из списка произилази да је тужилац са туженим 01.10.2007.године закључио Уговор о раду бр.195 којим уговором је постављен на месту истраживача - приправника са даном сатупања на рад 01.10.2007.године. Чланом 6 тачка 6.1 наведеног уговора прописано је да се запослени прима на радно место истраживача приправника а опис послова који ће обављати је предвиђен Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Византолошком институту САНУ. Одредбом члана 11 тачка 11 . 1 истог уговора прописано је да запосленом престаје радни однос отказом уговора од стране послодавца ако својом кривицом учини повреде

радних обавеза предвиђене Законом о раду и Пословником о раду, а под тачком 11 .3 прописано је да радни однос истраживача престаје у складу са одредбама члана 93 Закона о научноистраживачкој делатности.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужбени захтев тужиље неоснован јер је одредбама Закона о научноистраживачкој делатности из 2015.године и то одредбом члана 50 став 2 прописано да истраживач сарадник које је то звање стекао пре ступања на снагу овог закона има право на један реизбор у трајању од 3 године, те како је тужилац већ имао један реизбор који је истекао 14.8.2017.године (у шта је укључен и период мировања стажа тужиоца због студијског боравка у иностранству у периоду од 1.2.2017.године до 30.4.2017.године), то исти није имао право на још један реизбор. Тужени нема систематизована радна места (стручни сарадник, виши стручни сарадник и стручни саветник) што је и истакнуто у оспореном решењу о отказу уговора о раду, ова радна места му нису ни потребна, не постоји законска обавеза да се у случају престанка периода на који је истраживач сарадник изабран исто лице распореди на неко од наведених радних места а ни надлежно министарство не би могло да одобри такво финансирање. Једино следеће звање на које је могао бити изабран тужилац, а потом и распоређен на послове постојећег радног места код туженог, јесте звање научни сарадник за који је предуслов да истраживач има академски односно научни назив доктора наука (члан 70 став 4 Закона о научноистраживачкој делатности из 2015.године), које услове тужилац није испуњавао. У наведеном периоду тужилац није завршио своју докторску дисертацију односно није је одбранио. Тужилац није благовремено предао документацију за пријаву докторске дисертације, већ је то учинио после годину и по дана од избора, тачније тужилац је изабран у звање истраживач сарадник почев од 1.1.2011.године, а документацију предао у јуну 2012. године са сопственим избором теме и ментора. Такође, тврдња тужиоца да је због сукоба на Катедри за историју Византије био принуђен да повуче пријаву предлога теме за своју докторску дисертацију нису ни у каквој вези са туженим будући да тужилац самостално доноси одлуке о току своје научне каријере с обзиром да чињеница да су мултидисциплинарне студије укинута не значи да тужилац који је пријавио докторску дисертацију није имао право да у одређеном року заврши те студије по започетом наставном плану, условима и правилима студије и тако стекне научни назив доктора наука. Такође, обавеза тужиоца да пријави промену теме произилази не само из природе и начина обављања и финансирања делатности послова већ и из одредбе члана 15 Закона о раду по коме је запослени дужан да обавести послодавца о битним околностима који утичу на обављање послова утврђених уговором о раду. Такође је кривица тужиоца за учињени пропуст да није предузео све што је требало да оконча поступак одбране докторске дисертације који је трајао 2013.године, те да је на нивоу Универзитета донета одлука да сви морају да заврше докторске студије до 1.10.2018. године, те да је обавеза истраживача да докторира у периоду док му траје то звање и да су му за то били обезбеђени сви услови јер је основна радна обавеза ове категорије лица да напредују и испуњавају услове за избор односно реизбор у одређена звања већег ранга сходно Закону о научноистраживачкој делатности. Тужилац је имао могућност да своје радове достави и поглавља доктората достави научном већу, што није учинио, због чега је тужени обавестио министарство о чињеничном стању и министарство је доставило званично обавештење да ће прекинути финансирање јер министарство не финансира научне раднике који немају истраживачко звање, а све због тога што је тужиоцу истекао и реизбор јер није постојала могућност да тужилац поново буде реизабран у истао звање. Тужилац се ником није жалио да има потешкоће у изради дисертације и чекало се да почне да предаје рукопис што он није учинио. У присуству кривице запосленог за повреду радне обавезе, а уз чињеницу да је тужени поступак отказа уговора о раду

спровео у свему у складу са законом, првостепени суд је закључио да је оспорено решење о отказу уговора о раду законито и правилно због чега је донео одлуку као у ставу првом изреке.

Како је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца ради поништаја решења о отказу уговора о раду, то је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да врати тужиоца на рад односно одлучено је као у ставу другом изреке ожалбене пресуде.

По оцени Апелационог суда у Београду, првостепени суд је потпуно и правилно утврдио чињенично стање и на исто правилно применио материјално право.

Одредбом члана 179 став 2 тачка 1 Закона о раду (“Службени гласник РС”, бр.24/05...75/14) прописано је да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који својом кривицом учини повреду радне обавезе и то ако несавесно и немарно извршава радне обавезе.

Одредбом члана 70 став 3 Закона о научноистраживачкој делатности (“Службени гласник РС”, бр. 110/2005, 50/2006, 18/2010, 112/2015) прописано је да истраживач - сарадник је у обавези да у року утврђеним прописима о високом образовању заврши докторске академске студије и има објављене научне радове.

Одредбом члана 29 став 2 Закона о високом образовању (“Службени гласник РС”, бр. 76/2005...87/2016) прописано је да збир од 60 ЕСПБ бодова одговара просечном укупном ангажовању студента у обиму 40-часовне радне недеље током једне школске године. Ставом 13 истог члана прописано је да докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ бодова, уз претходно остварени обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и мастер академским студијама.

Одредбом члана 86 став 3 Закона о научноистраживачкој делатности, прописано је да ако истраживач у звању научног сарадника и вишег научног сарадника не буде реизабран у одговарајуће звање, распоређује се на упражњено радно место које одговара његовој стручној спреми, у складу са општим актом института, а ако таквог радног места нема, истраживачу престаје радни однос у институту.

У конкретном случају, решењем о отказу Уговора о раду бр.255/2017 од 26.10.2017.године тужиоцу је престао радни однос код туженог отказом уговора о раду бр.195 од 1.10.2007.године од стране послодавца, због повреде радне обавезе утврђене чланом 179 став 2 тачка 1 Закона о раду-несавесног и немарног извршавања радних обавеза. У конкретном случају, законска обавеза прописана одредбом члана 70 став 3 Закона о научноистраживачкој делатности не може се сматрати радном обавезаом тужиоца, с обзиром на то иста није предвиђена уговором о раду тужиоца нити унутрашњима актима туженог. Имајући у виду наведено, у конкретном случају на законитост оспореног решења о отказу није од утицаја постојање кривице тужиоца или трећег лица за тужиочево пропуштање да у законом предвиђеном року заврши докторске академске студије и да напредује у више звање и на тај начин остане у радном односу код туженог.

Кривица туженог за пропуштање тужиоца да у предвиђеном року изврши своју законом предвиђену обавезу, може евентуално водити одговорности за насталу материјалну штету за тужиоца, али није од утицаја на законитост решења о отказу уговора о раду. Обавеза за запослене у звању истраживача сарадника код туженог да

заврше докторске академске студије у року од 3 година, јесте законом предвиђен услов за напредовање у више звање (виши научни сарадник), али не и његова радна обавеза. Ово из разлога што се опис радних обавеза запослених утврђује општим актом или уговором о раду, а чланом 9 Правилника о унутрашњој систематизацији туженог као једна од радних обавеза за запослене на радном месту истраживача сарадника прописана је обавеза рада на изради докторске дисертације, као облигацаја средстава, а не и успешно окончање докторских академских студије, као облигација циља. Имајући у виду наведено, тужиочев пропуст да у законом предвиђеном року успешно оконча докторских академских студије не представља кршење радне обавезе, већ неиспуњавање законског услова за наставак рада код послодаваца прописаних одредбом члана 86 став 3 Закона о научноистраживачкој делатности, због чега је тужиоцу радни однос код послодавца престао из објективних разлога, без обзира на кривицу.

Неоновано се жалбом тужиоца указује да је тужени требао одузети научно звање тужиоцу у поступку отказивања уговора о раду. Ово из разлога што научно односно истраживачко звање није исто што и радни однос, а што произлази из члана 12 Правилника о поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача ("Службени гласник РС", бр. 24/2016, 21/2017, 38/2017), којим је прописано да захтев за стицање научног, односно истраживачког звања може поднети и лице које у моменту подношења захтева није запослено у научноистраживачкој организацији. Даље одредбом члана 86 став 4 Закона о научноистраживачкој делатности прописани су услови за престанак звања, а не и престанак радног односа запослених код туженог.

Неосновани су жалбени наводи тужиоца о учињеној битној повреди поступка из члана 374 став 2 тачка 12 Закона о парничном поступку, јер је изрека првостепене пресуде јасна и разумљива, а образложење садржи потпуне и јасне разлоге о свим битним чињеницама, па пресуда нема недостатака због којих се не може испитати.

Како се ни осталим наводима жалбе тужиоца се не доводе у питање правилност и законитост првостепене пресуде, с обзиром да су анализа саслушаних сведока и осталих доказа, насупрот жалбеним наводима, већ били предмет правилне оцене од стране првостепеног суда.

Како је првостепеном пресудом правилно одбијен захтев тужиоца за поништај оспореног решења о отказу, правилан је закључак првостепеног суда да није остварен правни основ из члана 191 став 1 Закона о раду за враћање на рад тужиоца, због чега је првостепена одлука потврђена и у том делу.

Потврђено је решење о трошковима парничног поступка, садржано у ставу трећем изреке побијане пресуде, јер је донето правилном применом одредби члана 153 став 1 и 154 Закона о парничном поступку, а жалба у овом делу не даје посебне разлоге.

Како тужилац није успео у поступку по изјављеној жалби, а одговор на жалбу не представља потребан издатак за вођење парнице у смислу члана 154 став 1 у вези са чланом 380 став 1 Закона о парничном поступку, то тужиоцу и туженом не припада накнада трошкова другостепеног поступка, па је применом члана 165 став 1 истог закона одлучено као у ставу другом изреке ове пресуде.

Из наведених разлога, на основу одредаба члана 390, 401 тачка 2 и 165 став 1 Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр.72/11...18/20), Апелациони суд у Београду је одлучио као у изреци ове пресуде.

Председник већа – судија
Гордана Тошић ,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Токић